

KULUTÕHUSUSE JA RAVIKINDLUSTUSE EELARVE MÕJU HINNANG

Teenuse nimetus	TOITUMISTERAPEUDI NÕUSTAMINE TSÖLIAAKIA VÕI HERPETIFORMSE DERMATIIDI KORRAL ERIARSTI SUUNAMISEL
Taotluse number	1278
Kuupäev	30.05.2018

1. Lühikokkuvõtte taotlusest

1.1. Ülevaade taotluse sisust

Ettepaneku lisada tervishoiuteenuste loetellu uus teenus „Toitumisterapeudi nõustamine tsöliaakia või herpetiformse dermatiidi korral eriarsti suunamisel“ esitas Eesti Kliinilise Toitmise Selts.

1.2. Taotletav teenus

Toitumisterapeudi poolt teostatav gluteenivaba dieedi nõustamine on vajalik haigetele, kellel on diagnoositud tsöliaakia ja/või herpetiformne dermatiit (RHK-10 diagnoosi koodid K90.0 ja/või L13.0).

Tsöliaakia on gluteenist põhjustatud paljusid kudesid kahjustav eluaegne autoimmuunhaigus (geneetilise eelsoodumusega), mille ainsaks raviks on range eluaegse gluteenivaba dieedi jälgimine. Tsöliaakia on põhjustatud immuunsüsteemi reaktsioonist nisus, odras ja rukkis leiduvale valkainele gluteen. Kaer on tihti ristisaastunud tootmise käigus gluteeniga. Kui tsöliaakiahaige sööb gluteeni, reageerib nende immuunsüsteem ning peensoolelimaskestast hatud kahjustuvad. Sümptomid võivad olla kergetest kuni rasketeni ja on täiesti individuaalsed. Peensoole hattude kahjustumisega võib tekkida ka ajutine laktoositalumatus. Herpetiformne dermatiit (HD) on tsöliaakia nahavorm. See väljendub löövetena, mis esinevad tavaliselt küünarnakkidel, põlvedel, õlgadel, tuharatel ja näol punaste kõrgendatud laikudena, mis on sageli ka villilised.

Sümptomite tüüp ja tõsidus on individuaalne. Sagedamini esinevad seedetrakti sümptomid: kõhuvalu, krooniline või vahelduv kõhulahtisus, meteorism, iiveldus, kuid võib esineda ka ainult kõhnumine, väsimus, rauavaegusaneemia, vitamiin B12 defitsiit, folaadi defitsiit, nahalööve (Herpetiformne dermatiit).

Lastel olenevad sümptomid vanusest, enamasti on selleks vähene söögiisu, ebapiisav kaaluiv, kasvupeetus, sagedane kahvatu roe, meteorism, letargia, halb meeleolu, kerge ärrituvus, toitainevaegused.

Mittetäieliku gluteeni vältimise puhul ning diagnoosimata tsöliaakia tagajärgedeks on: kaltsiumi väärimendumine, mis põhjustab luude demineraliseerumise, kroonilised ja ravile mittealluvad toitainevaegused, sagedamini rauavaegusaneemia, lastel lühike kasv ja kasvupeetus, viljatus, ebanormaalne maksafunktsioon, tsöliaakia suurendab riski maliigsete peensoole lümfoomide (eelkõige mitte-Hodgkin's lümfoomide) tekkeks.

Tsöliaakia senini ainus ravimeetod ja herpetiformse dermatiidi peamine ravimeetod on toitumisterapeudi poolt koostatud range eluaegne gluteenivaba dieet. Toitumisasel nõustamisel on antud haigustest paranemisel erakordselt oluline osa. Haigetel on vajalik saada täpset põhjalikku ning konkreetset nõuannet antud dieedi kohta.

Lisaks täielikule gluteeni vältimisele on oluline ka mikrotoitainete sisaldus tsöliaakia patsiendi toidusedelis, kuna kahjustunud peensoole absorptsioonivõime vähenemise tõttu on suurem risk toitainevaegustest tingitud haiguseisundite tekkeks (rauavaegusaneemia, osteoporoos) ning risk süveneb veelgi tasakaalustamata menüüga.

Jälgides gluteenivaba dieeti rangelt ja järjepidevalt vähenevad seedetrakti sümptomid esimese 2-3 nädalaga.

1.3. Alternatiiv

Otseselt alternatiive sellele teenusele ei ole. Osaliselt võib toitumisterapeudi nõustamisele alternatiiviks lugeda informatsiooni, mida on igas vanuses patsiendid saanud edasiste toiduvalikute (ravi) kohta eriarsti (gastroenteroloogi, sisearsti, nahaarsti või pediatri) ja/või õe vastuvõtu raames. MTH-s on välja toodud, et gluteenivaba dieedi alane nõustamine on senini ainus ravimeetod tsöliaakiale ja peamine ravimeetod herpetiformsele dermatiidile. Kuna gluteenivaba dieet on range ja eluaegne vajab patsient selle teemalist pädevat ja põhjalikku nõustamist.

Uuring: *NICE Guideline NG20. Coeliac disease: recognition, assessment and management 2015.a.* Soovitus – esmase diagnoosiga tsöliaakia patsient peaks saama täieliku toitumislüki hindamise ja teavet väljaõppinud tervishoiutöötajalt gluteenivaba dieedi jälgimise kohta. Tugev soovitus

Ravisoovitus: *Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Gastroenterologianyhdistys ry:n asettama työryhmä „Keliakia“ Päivitetty 1.11.2010.* Soovitus - esmase diagnoosiga tsöliaakia patsient peaks saama toitumisalast nõustamist ja teavet toitumisterapeudilt gluteenivaba dieedi jälgimise kohta: Vajadusel korduvat toetavat nõustamist esimese kuue kuu jooksul. Edasine nõustamine peaks toimuma vajaduspõhiselt ning toitumisterapeudi nõustamine peaks olema vajadusel ka hiljem kättesaadav.

2. Taotletava tervishoiuteenususe kulud

Esitatud taotluse andmetel sisaldab uus teenus patsiendi ja /või tema lähedaste nõustamist 60 minuti ulatuses. Nõustamiseks ettevalmistamine ning patsiendi ja/või tema lähedaste poolt edastatud toitumispäeviku analüüs kestab 60 minutit. Vastuvõtuks ettevalmistus ei toimu vastuvõtukabinetis, seetõttu ei ole eraldi ruumi lisatud.

Tabel 1. Teenuse „Toitumisterapeudi nõustamine tsöliaakia või herpetiformse dermatiidi korral eriatsti suunamisel“ kirjeldus.

Ressursi kood	Ressursi nimetus	Käitur	Ühiku maksumus	Kogus	Kulu kokku
UUS	Toitumisterapeut	min	0,3066	120	36,79
PIN993305	Vastuvõtukabinet	min	0,0239	60	1,43
OST4413	Patsiendi haldus		0,924	2	1,85
OST4415	IT ressurss		0,0425	1	0,04
KOKKU					40,12

Tabelis 1 on välja toodud taotluse ja sarnaste teenuste kirjelduste põhjal uue teenuse kirjeldus ja piirhind, milleks esialgselt kujuneb 40,12 EUR.

Taotluses on välja toodud, et siiani on tsöliaakia ja/või herpetiformse dermatiidi diagnoosiga patsiendid saanud toitumisalast nõustamist kas õe vastuvõtu või eriarsti vastuvõtu raames.

Osaliselt alternatiivsed teenused ja nende piirhinnad:

Õe iseseisev vastuvõtt (kood 3035), hinnaga 11,30 eurot;
Eriarsti esmane vastuvõtt (kood 3002), hinnaga 21,88 eurot
Eriarsti korduv vastuvõtt (kood 3004), hinnaga 13,88 eurot.

Kuna uue taotletava teenuse kestus on kõigist osaliselt alternatiivina esitatud teenustest vähemalt poole pikem on piirhind kallim.

3. Kulutõhususe analüüs

3.1. Rahvusvahelised kulutõhususe hinnangud ja uuringud

Kulutõhususe hinnangu koostanud:

1) Tampere Ülikool 2012.a. Ravimata tsöliaakiaga isikud kasutasid esmatasandi tervishoiuteenuseid sagedamini kui üldpopulatsioon. Gluteenivaba dieedi korral vähenes arstiabi külastus keskmiselt 3,6 külastusest 2,3 külastusele. Vähenes järgnevate ravimite tarbimine: düspepsia (3,7 tabletilt 2,4 tabletile/kuus), valuvaigistid (6,8 tabletilt 5,5-le), antibiootikumid (0,6-lt 0,5-le). Muutusi hospitaliseerimises, eriarsti visiitides ja muudes meditsiiniteenistustes ei esinenud.

2) Mayo Clinic, USA29 2010. a. Keskmise kulu vähenes 1,54 korda (enne diagnoosi \$5023, pärast diagnoosi \$3259)

3.2. Kulutõhusus Eestis

Taotletavat teenust ei ole olnud varasemalt Eestis kättesaadav tsöliaakia ja /või herpetiformse dermatiidi patsientidele. Täpne info tsöliaakia esmajuhtude kohta Eestis puudub.

4. Ravikindlustuse eelarve mõju prognoos

4.1. Taotletava teenuse lühi- ja pikaajaline mõju ravikindlustuse eelarvele

Tabel 2. Taotluse andmetel prognoositakse uue teenuse vajadust nelja aasta lõikes järgmiselt:

Teenuse näidustus	2019	2020	2021	2022
Uut teenust vajavate patsientide arv	20	15	15	20

Hetkel puudub tõendusmaterjal, mille põhjal saaks väita, milline on kõige efektiivsem tsöliaakia haigete jälgimise sagedus. Soovitus on esmase diagnoosiga patsiente esimese haigusaasta jooksul nõustada vähemalt kolm korda.

Tabel 3. Prognoositud kulu ravikindlustuse eelarvele.

	2019	2020	2021	2022
Uue teenuse kordade arv	40	38	38	50
Uue teenuse kulu EUR	1 605	1 524	1 524	2 006

4.2. Patsiendi poolt tehtavad kulutused

Arvestades tsöliaakia ja /või herpetiformse dermatiidi haigete tõsiseid toidupiiranguid on igas vanuses patsientide mitmekesise menüü valikus ka gluteenivabad tooted, mis on tavatoodetega võrreldes 2-10 korda kallimad. Seega toitumisterapeudi nõustamise teenus omaosalusega ei ole

põhjustatud. Samuti võib olla tasuline teenus kättesaamatu patsientidele, väheste rahaliste võimaluste tõttu ning haiguste tüsistuste kujunemisel lisa-riskifaktoriks (MTH).

4.3. Teenuse väär- ja liigkasutamise tõenäosus ja majanduslikud mõjud

Ebapädevate, mitteadekvaatsete, mittetõenduspõhiste dieedisoovituste saamine mittepädevate toitumisnõustajate poolt kujutab tsöliaakia ja /või herpetiformse dermatiidi patsientidele suur riski tüsistuste kujunemisele. Seega adekvaatse nõustamise tagamiseks on vajalik teenuseosutaja tõenduspõhine väljaõpe ja kutse omamine pädevuse tõendamiseks.

4.4. Kohaldamise tingimuste vajalikkus tervishoiuteenuse ohutu ja optimaalse kasutamise tagamiseks.

Kohaldamistingimused on vajalikud. Taotluses on väljatoodud võimalik sõnastus :“Tervishoiuteenust võib osutada selleks spetsiaalse ettevalmistuse saanud ja kehtivat kutsetunnistust omav toitumisterapeut“.

5. Kokkuvõte

Seisuga 01.06.2018 on kutsekoja andmetel Eestis toitumisnõustajaid (tase 5) 10 spetsialisti, toitumisterapeute (tase 6) 2 spetsialisti ja kliinilisi toitumisterapeute (tase 6) 2 spetsialisti.

Esitatakse lühikokkuvõte koos hindaja selgituste ja põhjendustega tabelkujul

	Vastus	Selgitused
Teenuse nimetus	TOITUMISTERAPEUDI NÕUSTAMINE TSÖLIAAKIA VÕI HERPETIFORMSE DERMATIIDI KORRAL ERIARSTI SUUNAMISEL	
Ettepaneku esitaja	Eesti Kliinilise Toitmise Selts	
Teenuse alternatiivid	ei	Osaliselt eriarsti esmane ja korduv vastuvõtt ja õe vastuvõtt
Kulutõhusus	Taotletavat teenust ei ole olnud varasemalt Eestis kättesaadav tsöliaakia ja /või herpetiformse dermatiidi patsientidele.	
Omaosalus	ei	
Vajadus	Keskmiselt 18 aastast Keskmiselt 41	Soovituslik esimesel aastal nõustada kuni 3 korda. Edasi soovituslikult vastavalt vajadusele
Teenuse piirhind	40,12	
Kohaldamise tingimused	jah	Teenust võib osutada selleks spetsiaalse

		ettevalmistuse saanud ja kehtivat kutsetunnistust omav toitumisterapeut
Muudatusest tulenev lisakulu ravikindlustuse eelarvele aastas kokku	1605 – 2006 EUR	
Lühikokkuvõte hinnatava teenuse kohta	Gluteenivaba dieet on senini ainus ravimeetod tsöliaakiale ja peamine ravimeetod herpetiformsele dermatiidile. Kuna gluteenivaba dieet on range ja eluaegne vajab patsient selle teemalist pädevat ja põhjalikku nõustamist vältimaks tüsistuste tekkimist.	Mittetäieliku gluteeni vältimise puhul ning diagnoosimata tsöliaakia tagajärgedeks on: Kaltsiumi väärimendumine, mis põhjustab luude demineraliseerumise, kroonilised ja ravile mittealluvad toitainevaegused, sagedamini rauavaegusaneemia, lastel lühike kasv ja kasvupeetus, viljatus, ebanormaalne maksafunktsioon, tsöliaakia suurendab riski maliigsete peensoole lümfoomide (eelkõige mitte-Hodgkin's lümfoomide tekkeks)

6. Kasutatud kirjandus